

Vladimir Marković
Univerzitet u Beogradu
markov@rect.bg.ac.rs

URBANA LEGENDA O SVEŽE OFARBANOJ KLUPI KOJA JE POSTALA STRAŽARSKO MESTO U KASARNI

Apstrakt: Rad se bavi analizom urbane legende o stražarskom mestu koja preispituje racionalnost poretka i hijerarhijske odnose. Iako sadržinski ova urbana legenda pripada oblasti folkloru o oružanim snagama i mogla bi da deluje kao kritika militarizma ili organizacione kulture, primena postupaka strukturalno-semantičke analize na nju otkriva poruke koje se odnose na širi pojam karijere.

Cljučne reči: urbana legenda, straža, iracionalnost, hijerarhija, karijera

Prevazilaženje pogrešne pretpostavke o tome da folklor propada i nestaje pod uticajem širenja pismenosti i obrazovanja u urbanim i savremenim uslovima života, koja je dominirala u pristupu kulturnog evolucionizma, otvorilo je mogućnost savremenom razumevanju folkloru kao odraza društva, dela kulture, odnosno kulturom uslovljenog ekspresivnog čina, projekativnog sistema značajnog za proučavanje kognitivnih i vrednosnih obrazaca nekog društva (Kovačević i Antonijević, 2014: 53–56). Urbane legende predstavljaju posebno dinamičnu vrstu savremenih folklornih tvorevina, koje zbog specifičnog načina nastanka i širenja pružaju značajne mogućnosti istraživanja značenja narativa bez obavezujućeg fokusa na narativnu situaciju. Utvrđivanje značenja i funkcije teksta određene urbane legende predstavlja težište analize, a narativna situacija, koja se odnosi na aktere i njihov socijalni položaj, ako su opisani, može samo heuristički da ukaže „na koju sferu socijalnih odnosa može referirati legenda i gde treba tražiti interpretativne kontekste koji tumače samu legendu i vode ka razotkrivanju poruke sadržane u njoj i vrednosnog sistema s kojim se cirkularno konstituiše“ (Kovačević, 2009: 17).

Široko polje tumačenja funkcije narativa u odnosu na društvenu koheziju i integraciju, ili pak na zadovoljavanje interesa ili potreba različitih užih društvenih grupa otvara se i u slučaju urbane legende koja će biti predmet analize.

Legenda: Sveže ofarbana klupa postala stražarsko mesto u kasarni

Priča govori o tome da je novi komandant stigao u kasarnu. Preuzimajući dužnost, počeo je da se upozna s potčinjenima, objektima u krugu kasarne i dokumentacijom od značaja za regulisanje svakodnevnih aktivnosti. Kada je proveravajući dokumentaciju došao do elaborata straže, akta kojim su detaljno opisani elementi organizacije stražarske delatnosti u kasarni, uočio je nešto što mu se učinilo čudnim. Naime, na osnovu rasporeda objekata, za jedno stražarsko mesto nije bilo logičnog opravdanja. Raspitujući se kod potčinjenih oficira za taj detalj, komandant nije dobio zadovoljavajući odgovor, već samo informaciju o tome kako je dato stražarsko mesto postojalo i u predhodnim verzijama elaborata straže, te da oni nisu ništa menjali. Naposljetku, komandant dolazi do jednog starog zastavnika koji se prisetio toga da je, pre mnogo godina, klupa u krugu kasarne bila farbana radi redovnog održavanja. Tadašnji komandant naredio je da stražar stane pored kako bi sprečio da neki neoprezni vojnik ne sedne na svežu boju. Nakon toga je pomenuto naređenje rutinski ušlo u elaborat straže i niko do sada nije postavljao pitanja o tome.

Ova priča može se uslovno klasifikovati kao deo folkloru o državnom aparatu, ili preciznije folkloru o oružanim snagama. Njen kontekst se stoga razlikuje od uobičajenog konteksta urbanih legendi u okvirima češće prisutnih formi profesionalnog folkloru. To razlikovanje potiče od istorijskim razvojem stečene izuzetne uloge vojne organizacije u modernim društvima, koju karakteriše institucionalizovanost, posebno isticanje hijerarhije i discipline, te činjenica da predstavlja ključni instrument državnog monopola na legitimnu upotrebu nasilja (ako se uopšte složimo sa tim da prihvatimo zdravo za gotovo tu poznatu odredbu). Razliku između profesionalnog folkloru koji je vezan za, na primer, kamiondžije ili rudare, kao zanimanja koja imaju snažan unutargrupni identitet i sopstvene rituale, i folkloru vezanog za tradicije pripadnika državnog represivnog aparata (poput policije i vojske), stvaraju upravo ta dodatna institucionalizovanost, hijerarhija, disciplina, kao i neposredna veza s nasiljem. Dodatno, nije suviše navesti ni značajne razlike u folkloru vojnih organizacija zemalja sa dobrovoljnom (profesionalnom) vojnom službom i onih u kojima je do nedavno postojala ili još uvek postoji opšta vojna obaveza. Stoga je ovu priču nemoguće posmatrati van okvira specifičnog istorijskog iskustva vojne organizacije koja je delovala u uslovima masovne regrutacije tokom 20. veka i u

kratkom periodu narednog stoleća u kojem je još uvek bila zakonski propisana vojna obaveza, dakle iskustva Jugoslovenske narodne armije ili njenih kratkovekih naslednica.

Priču sam čuo pre desetak godina na marginama službenog sastanka sa grupom iskusnih inženjera. Radi konteksta je bitno pomenuti da je reč o osobama koje su karijeri imale iskustva sa rukovođenjem delovima velikih privrednih sistema, kao i to da im je kasnija osnovna delatnost bilo konsultovanje privatnih i javnih preduzeća u oblasti upravljanja. Takođe, to su pripadnici generacije koja je pre početka karijere bila u prilici (zapravo, obavezi) da služi vojni rok, zbog čega im je tematika kasarne i odnosa u njoj poznata i bliska. Kao stručnjacima, očigledno su im bila upadljiva dva aspekta protivrečnih praksi vojne organizacije koja su dobila zapaženo mesto u saopštenom sadržaju ove urbane legende. Reč je o protivrečnostima vojne discipline i vojne organizacione strukture.

Ukratko, u nastojanju da se postigne što viši stepen slaganja ponašanja vojnika sa propisanim obrascima delovanja primenjuje se stalni pritisak na pojedince da se, kroz obuku i političku indoktrinaciju, povinuju velikom broju pravila usmerenim ka postizanju stanja reda i pokoravanja koje se naziva disciplina. Postizanje vojne discipline polazi od hijerarhijskog poretka vojne organizacije koji se smatra nužnim i nepovredivim. Kako napominje jedan jugoslovenski istraživač militarizma, „[o]d potčinjenih se ne traži da u njemu [tj. hijerarhijskom poretku] bilo šta menjaju, štaviše, to je izričito zabranjeno, već da ga svesno prihvate kao nužan, da prihvate ceo njegov pravno-normativni sistem koji je u celini prožet nastojanjem da se proces potčinjavanja što potpunije fiksira“ (Kučuk, 1977: 108). Na pojedinim nivoima vertikalne strukture vojne organizacije postoje razlike u obimu dozvoljene inicijative. Sloboda delovanja distribuirana je hijerarhijski, budući da potčinjeni može ispoljiti inicijativu samo u duhu zamisli i naređenja pretpostavljenog. Međutim, u strukturi vojne organizacije su, pored formalnih grupa (koje su formirane normativnim aktima i regulisane propisima, te postoje po precizno definisanim formacijsko-organizacijskim pravilima), prisutne i neformalne grupe, formirane na osnovu različitih interesa, različitog društvenog položaja ili drugih društvenih karakteristika. I mada nijedan normativni sistem državne vojne organizacije ne priznaje postojanje neformalnih grupa u svojoj strukturi, „vojna formalna organizacija često ne bi mogla biti delotvorna bez pomoći neformalnih grupa“ s obzirom na to da zbog kolizije između procena i pretpostavki rukovodilaca i nepredvidljivih uticaja na terenu „potčinjeni moraju često da odstupaju od formalnih normi organizacije upotrebljavajući vlastite tehnike i da zanemaruju linije naređivanja“ (Kučuk, 1977: 79–80), jer funkcionisanje glomazne vojne organizacije bi inače bilo potpuno paralisano.

Narativna struktura legende

Pokušaću da predstavim narativnu strukturu priče o sveže ofarbanoj klupi u kasarni uzimajući u obzir ne samo strukturalni model narativa, sa njegovim dimenzijama sažetka, opisa početne situacije, hronologije događaja, značenja događaja za naratora, zaključka i smeštanja u savremenu perspektivu (Elliott, 2005:42–46), već prevashodno shvatanje mehanizma naracije i konstruisanja smisla pripovedanja i pripovesti s obzirom na to da se narativne sekvence sastoje iz funkcija međusobno uslovljenih logikom posledice, te da svaka funkcija otvara mogućnost suprotne ili kontradiktorne akcije (pogotovo u odnosu na kulturnu normu), i da u skladu s tim treba pratiti barem dve vrste ponašanja aktera priče (aktivno i pasivno) jer je funkciju moguće odrediti na osnovu interesa i inicijative koju akter preduzima (Antonijević, 2010:104–105).

narativne funkcije	sekvence legende
prva faza: mogućnost otvaranja procesa	Novi komandant je stigao u kasarnu. Upoznaje se s potčinjenima, objektima u krugu kasarne i dokumentacijom. (potencijalni izazov za poredak)
druga faza: aktualizacija procesa	Uočio je nelogičnost u elaboratu straže vezanu za jedno stražarsko mesto. (iniciranje istrage nejasne svrhe prakse u okviru poretka [procedure])
	Raspituje se o tome kod potčinjenih oficira, ali dobija samo informaciju da je tako bilo i u prethodnim verzijama elaborata i da oni nisu ništa menjali. (pasivan odgovor višeg dela hijerarhije; eksplicitno odsustvo brige za svrsishodnost prakse u okviru poretka; isticanje navike; pozicija nekritičkog poštovanja procedure)
	Dolazi do starog zastavnika koji se setio okolnosti vezanih za naređenje ranijeg komandanta koje je ušlo u elaborat straže. (aktivan odgovor nižeg dela hijerarhije; implicitno prisustvo brige za svrsishodnost prakse u okviru poretka; isticanje pamćenja; pozicija smelosti da se kritikuje procedura)
treća faza: (ne)postignuće procesa	Tada je naređeno da stražar stane pored ofarbane klupe kako bi sprečio da neki neoprezni vojnik ne sedne na svežu boju, što je rutinski ušlo u elaborat straže i kasnije nije preispitano. (zaključivanje istrage nejasne svrhe prakse u okviru poretka)
retrospektivno tumačenje	Otkriveno je kako je došlo do toga da se stražarsko mesto u elaboratu straže nalazi na nelogičnom mestu pored klupe u krugu kasarne. (ustanovljeno je da praksa unutar poretka [procedura] ne opravdava svoju početnu svrhu, ali ostaje otvoreno pitanje da li ona služi nekoj drugoj svrsi i da li će to saznanje dovesti do njenog napuštanja [promene u poretku] ili ne)

Semiotička analiza legende

U nastojanju da se okušam u elementima semiotičke analize legende o kojoj je reč, ukazaću i na šire implikacije kulturno-istorijske specifičnosti vojne organizacije i, naročito, stražarske dužnosti u okviru nje.

Već u prvoj sekvenci legende, dolazak novog komandanta u kasarnu predstavlja situaciju koja korespondira sa inače liminalnim karakterom vojne službe, koji je u antropologiji prepoznat. Vojno stanje određuje se kao „svetovno sveto stanje“, a obaveza služenja vojnog roka se naziva „svetom dužnošću“ pojedinca prema domovini. Zatim, prostorna i društvena izdvojenost vojnog segmenta doprinosi svetovno svetom karakteru. Te najzad, na ontološkom nivou vojno stanje je stanje pripreme za rat, dakle za fizičko uništavanje neprijatelja, čime vojnik postaje „gospodar života i smrti“, unapred pripremljen da i sam tom prilikom pogine na šta se obavezao polažući svečanu obavezu prilikom služenja vojnog roka (Kovačević, 2001:161). Činjenica da je komandant novi ukazuje na to da se on još uvek nalazi na razmeđu nepripadanja i pripadanja ustanovljenom poretku u kasarni, te da je istovremeno autsajder i autoritet, gotovo analogno sa armijom koja u društvu ima svetovno sveti karakter.

Nelogičnost u elaboratu straže koja predstavlja okidač za akciju u narednoj sekvenci legende upućuje na sledeći sloj liminalnosti. Stražarska dužnost se posebno izdvaja u okviru vojne službe dodatnim aspektom odgovornosti, složenosti, propisanih pravila i značaja za „sistem bezbednosti i samozaštite u oružanim snagama“. Straža ima jasno određen sastav, trajanje, naoružanje i opremu, posebne znake za raspoznavanje (odziv i lozinku), formalizovan skup opštih dužnosti, detaljno razrađene načine postupanja u situacijama kada se neko približi stražarskom mestu,¹ a za nju je predviđen i poseban postupak u uputstvu za uzbunu (Trifunović i Njilicaj, 1990: 42–47). Do krajnosti dovedena liminalna konotacija mogla bi se vezati za izraz „mrtva straža“, ali pošto je to poseban organ vojne jedinice definisan odredbama opšte ratne službe (Hadžidamjanović, 1955: 105), ona srećom ne spada u ovu analizu. Svakodnevno vojničko iskustvo, kako to beleži savremeni istraživač u oblasti antropologije nasilja, svedoči

1 Posebno vredi istaći ritualni sadržaj tog uputstva: „Na određenim stražarskim mestima (za koja je to predviđeno laboratorom straže), čim stražar (rejonski stražar) primeti ili čuje da se stražarskom mestu približava neko lice, zauzima zaklon i zaustavlja ga komandom 'Stoj!', jačim glasom, tako da ga lice koje zaustavlja čuje, uzima oružje 'na gotovs', ali ga ne puni. Kad lice stane, pita 'Ko ide?'. Ako dobije odgovor da ide razvodnik, pomoćnik komandira ili komandir straže, sledeća smena, ili lice koje ima pravo da mu priđe ili da prođe, stražar (rejonski stražar) komanduje 'Razvodnik straže (komandir straže ili drugi), napred!'. Ako ih je više, dodaje 'Ostali, stoj!'. Kad mu se lice koje poziva približi na 3–5 koraka, stražar (rejonski stražar) ponovo komanduje 'Stoj!'. Zatim traži da mu kaže odziv, a ako dobije tačan odziv saopštava lozinku. Ako lice koje stražar (rejonski stražar) zaustavlja ne poslušava i ne stane na komandu 'Stoj!', već se i dalje približava, stražar puni oružje, odnosno stavlja metak u cev i jačim glasom ponovo komanduje 'Stoj, pucaću!'. Ako se lice i dalje približava, stražar (rejonski stražar) treći put jačim glasom komanduje 'Stoj, pucaću!', pa ako ne stane ni na treći poziv, puca u njega.“ (Trifunović i Njilicaj, 1990: 45–46)

o odbojnom odnosu prema stražarskoj dužnosti: „Vojnici nisu voleli da idu na stražu zato što je to značilo malo spavanja, veliku odgovornost i borbu sa hladnoćom ili vrućinom. [...] Posebno stresnu situaciju kod stražarenja proizvodio je rad sa bojevom municijom. [...] Stražarenje na vidnom mestu zahtevalo je stalnu budnost, jer se stražar nalazio na oku prolaznicima i starešinama.“ (Nedeljković, 2011: 347–348).

Paralelnu oblast liminalnosti u okviru vojne organizacije kreira dihotomija ranije pomenutih formalnih i neformalnih grupa unutar strukture, koja se dodatno usložnjava problematičnim udvajanjem formalne hijerarhije, o čemu gorenavedeni antropolog nasilja svedoči na osnovu posmatranja sa učestvovanjem, prenoseći nam svoja zapažanja o spletu međuhijerarhijskih odnosa koji je uticao na nedovoljno jasne ivice nadležnosti i uticaja različitih pripadnika vojne organizacije (Nedeljković, 2011: 339):

[U] vojsci su postojale dve formalne hijerarhije. Jedna se zasnivala na principu činova; svako ko je imao viši čin bio je u hijerarhijskom lancu moćniji od onoga sa nižim činom. Tako je svaki oficir zauzima mesto u toj hijerarhiji na osnovu svog postignuća, obrazovanja, na osnovu svog statusa ili na osnovu ispunjenja određenih formalnih zahteva. Druga hijerarhija počivala je na funkcijama, koje su se mogle poklapati sa postignućem, činovima, ali nisu morale. Tako se moglo desiti da funkciju oficira bezbednosti vrši kapetan, a ta je funkcija bila uticajnija od funkcije komandanta kasarne, koju je vršio potpukovnik ili pukovnik. Isto tako, funkciju zamenika dežurnog oficira kasarne mogao je vršiti desetar, iako je imao niži čin od svih oficira u kasarni. Ove dve hijerarhije, međutim, nisu pokrivala sve moguće međuljudske odnose i situacije. Postojale su situacije u kojima se neko, iako sa nižim činom, mogao nametati na osnovu svog karaktera i snagom svoje ličnosti. Tada se formalna hijerarhija nije mogla koristiti kao valjan parametar za rešavanje određenih situacija.

Takvi uvidi mogu biti od pomoći u pokušaju da preciznije uočimo i izdvojimo neke od antinomija u legendi o sveže ofarbanoj klupi i na njih primenimo odgovarajući analitički postupak.

U prethodnom prikazu narativne strukture legende već su uočena određena značenja koja bi mogla da se, konsultovanjem šireg interpretativnog okvira, artikulišu kao dublji paradigmatički termini. Pošto je zaplet organizovan oko pitanja nelogičnosti u elaboratu straže i pokušaja da se ustanovi njen uzrok, što dovodi do ispoljavanja različitih odnosa (nejasna svrha prakse unutar poretka, prisustvo odnosno odsustvo brige za svrsishodnost, neopravdanost početne svrhe i pitanje da li procedura služi drugoj svrsi), izdvaja se antinomija između racionalnog poretka i iracionalnog poretka. S druge strane, svi likovi koji se pominju u legendi su vojna lica sa eksplicitno navedenim funkcijama ili činovima (novi komandant, podređeni oficiri, stari zastavnik, raniji komandant) i, kao takva, jasno hijerarhijski određeni. Načelno, njihov položaj u hijerarhijskom odnosu se može predstaviti kao antinomija nadređenih i podređenih.

Verujem da bi bilo zanimljivo proveriti kako bi se na ove antinomije mogla primeniti jedna od metoda strukturalno-semantičkog pristupa Algirdasa Žili-

jena Gremasa, formulisanjem strukture značenja (označavanja) koja se može predstaviti kao semiotički kvadrat (Greimas, 1987: 49–53), uzimajući u obzir njenu upotrebljivost kao oruđe za otkrivanje logičkih i ideoloških centara koje određeni istorijski narativ ne uspeva da ostvari ili nastoji da potisne kao „političko nesvesno“ (Džejmson, 1984: 55; 96–98), a čija je primena opsežno predstavljena na primeru semiotičke analize savremene urbane legende (Antonijević, 2010: 183–236). Jedan od načina na koji bi se izdvojeni antinomični termini mogli ocrtati sa mogućnostima novih kombinacija na koje oni upućuju jeste ukrštanje semantičkih osa usmerenja prema racionalnosti poretka i hijerarhijskog položaja.

nadređeni za racionalan poredak (implicitno, novi komandant)	USMERENJE NADREĐENIH	nadređeni za iracionalan poredak (implicitno, raniji komandant)
PROMENA ZATEČENOG PORETKA		OČUVANJE ZATEČENOG PORETKA
podređeni za racionalan poredak (implicitno, stari zastavnik)	USMERENJE PODREĐENIH	podređeni za iracionalan poredak (eksplicitno, potčinjeni oficiri)

Urbane legenda o kojoj je reč u verziji koju sam čuo završava se opisom okolnosti pod kojima je nekada sveže ofarbana klupa ušla u elaborat straže, što su informacije koje novi komandant saznaje od starog zastavnika. Završetak je nedorečen, bez raspleta je i ostavlja varljivu mogućnost da izvučemo pouku o pozivu na povratak razumu, a pojavu novog komandanta kao projekciju aktera koji ispravlja greške koje su se pojavile u poretku. Međutim, značenja koja se pojavljuju kao implikacije u semiotičkom kvadratu (deiktički termini) sagledana u kontekstu narativa legende i širih društvenih i istorijskih uslova na koji se ona odnosi, upućuju na manje optimistično tumačenje.

Zaključak

Na koji način se već u sadržaju narativa upućuje na neizrečeni zaključak o prevazi negativnog deiktičkog termina („očuvanje zatečenog poretka“)?

Potčinjeni oficiri koji optiraju za nekritičko poštovanje procedure i čija ravnodušnost prema svrsishodnosti prakse unutar poretka podrazumeva opre-

deljenost za status quo imaju znatno snažnije pozicije u hijerarhiji od starog zastavnika (budući da je verovatno reč o starešinama sa činovima kapetana i majora, ako ne i potpukovnika), a time i veće mogućnosti uticaja na novog komandanta. Oni nisu nepromišljeni kada ga obavestavaju da je nelogičnost postojala i u prethodnim verzijama elaborata straže i da „oni nisu ništa menjali“. To je implicitna poruka da su se povinovali naredbi ranijeg komandanta, ne dovodeći je u pitanje čak i godinama nakon prestanka njene ionako upitne svrhe, te da novi komandant može, na isti način, da računa na njihovu lojalnost i diskreciju.

Pitanje je zašto bi zreli i stručni pojedinci pristali na tako besmislen odnos, čak i u uslovima strogo hijerarhijskog i potčinjavajućeg poretka kakav predstavlja vojna organizacija u kasarni koja čini mesto radnje ove legende. Da bi se na to odgovorilo, treba videti koja ključna osobina, koja bi uticala na razliku u postupanju tokom komandantove istrage, odvaja starog zastavnika od potčinjenih oficira. U ovom slučaju, to nije razlika u školovanju, u statusu i u dužnostima. Reč je o činjenici da on već ima najviši podoficirski čin, da je verovatno pred penzijom i da ne očekuje nikakav dalji napredak u službi. To mu daje slobodu da iznese činjenice koje su mu poznate i da, barem implicitno, izrazi kritiku iracionalne prakse. Potčinjeni oficiri se konformiraju, zato što je pred njima još mogućnosti za napredovanje u službi, bilo unapređenjem u viši čin, bilo imenovanjem na višu dužnost.

Tema ove urbane legende, dakle, nije krutost vojne hijerarhije ili ispravljanje suludih birokratskih grešaka. Legenda govori o problemu karijere u širokom spektru delatnosti. Izgradnja karijere, na žalost, podrazumeva konformiranje iracionalnom poretku u najvećem broju slučajeva. Pregled savremenih istraživanja karijernog uspeha rečito pokazuje da je perspektiva dugoročne održivosti karijere uvek u zamci sukobljenih zahteva, koji daju malo prostora racionalnim izborima (Seibert *et al.*, 2024: 525–526). Naravno, s obzirom na ustanovljenu nedovoljnu istraženost tog problema, ovo neće biti mesto za iznošenje bilo kakvih teorijskih uopštavanja o pitanjima karijernog uspeha, ali zato možemo da se okrenemo urbanoj legendi koja je predmet analize i uočimo neke implikacije.

Kao predstavnici višeg dela hijerarhije u kasarni, potčinjeni oficiri su oličenje pojedinaca usmerenih ka karijeri, za razliku od novog komandanta (koji je na vrhuncu karijere) ili starog zastavnika (koji je na njenom kraju). Od svih delatnika u legendi, oni su jedini koji pokazuju eksplicitno usmerenje prema određenom karakteru poretka. Konkretno, svojim odsustvom brige za svrsishodnost prakse u okviru poretka nedvosmisleno se izjašnjavaju za iracionalan poredak, dakle za karijeru.

Upečatljiva simbolika, prisutna u narativnom sadržaju legende ukazuje na još jedan aspekt prevage zaključka o čuvanju zatečenog poretka, što implicira angažovanje krajnjih sredstava za suprotstavljanje promeni, uprkos nelogičnim i nesvrshodnim procedurama kojima je nužno podvrgnuti se tokom karijere.

U pitanju je simbol straže. Kada je u igri „sveže ofarbana klupa“ i opasnost da na nju ne sedne „neki neoprezni vojnik“ [*sic!*], ne samo da će odmah pored nje biti postavljen stražar (što, kao što znamo, podrazumeva „rad sa bojevom municijom“ i „Stoj, pucaću!“ saopšteno „jačim glasom“), nego će ona, kao „stražarsko mesto“ završiti i u zvaničnom aktu, elaboratu straže, za dugi niz godina.

Literatura

- Antonijević, Dragana (2010): *Ogledi iz antropologije i semiotike folklora*, Beograd: Srpski genealoški centar i Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu
- Džejmson, Fredrik (1984): *Političko nesvesno: Pripovedanje kao društveno-simbolični čin*, Beograd: Rad (prevod sa engleskog)
- Elliott, Jane (2005): *Using Narrative in Social Research: Qualitative and Quantitative Approaches*, London/Thousand Oaks/New Delhi: Sage Publications
- Greimas, Algirdas Julien (1987): *On Meaning: Selected Writings in Semiotic Theory*, Minneapolis: University of Minnesota Press (prevod sa francuskog)
- Hadžidamjanović, Jovan (1955): *Vojni rečnik*, Beograd: Vojnoizdavački zavod „Vojno delo“
- Kovačević, Ivan (2001): *Semiologija mita i rituala II, Savremeno društvo*, Beograd: Srpski genealoški centar
- Kovačević, Ivan (2009): *Urbane legende – ogledi iz američkog folklora*, Beograd: Srpski genealoški centar i Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu
- Kovačević, Ivan i Antonijević, Dragana (2014): *Traženje značenja. Eseji iz antropologije i folkloristike*, Beograd: Srpski genealoški centar i Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu
- Kučuk, Ejub (1977): *Militarizam*, Beograd: Rad i Vojnoizdavački zavod
- Nedeljković, Saša (2011): *Kultura i nasilje: Antropološki pristup proučavanju naličja nasilja*, Beograd: Baštinik
- Seibert, Scott, Akkermans, Jos & Liu Cheng-Huan (2024): “Understanding Contemporary Career Success: A Critical Review”, *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior* 11: 509–534
- Trifunović, Života i Njilicaj, Stjepan (1990): *Priručnik za vojnika pešadije*, Beograd: Vojnoizdavački i novinski centar

Vladimir Marković

The Urban Legend About a Freshly Painted Bench that Became a Guard Post in the Barracks

Abstract: This paper analyzes the urban legend on the guard post which reconsider the rationality of the established order and hierarchical relationships. Although, in terms of its content, this urban legend belongs to the folklore of the armed forces and could be perceived as a critique of militarism or organizational culture, the application of structural-semantic analysis to it reveals messages pertaining to the broader concept of a career.

Keywords: urban legend, guard duty, irrationality, hierarchy, career

Primljeno: 01. 09. 2025.

Odobreno: 27. 09. 2025.